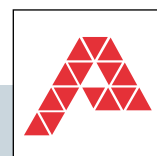

WEGWIJS

IN DE WETGEVING OP HET
WIJZIGEN VAN VEGETATIES EN
KLEINE LANDSCHAPSELEMENTEN

(ACTUALISATIE)

PROVINCIE
ANTWERPEN

Voorwoord

De achteruitgang van de biodiversiteit in de provincie Antwerpen kon, ondanks vele inspanningen op het terrein, niet gestopt worden. Ook na het “Internationale Jaar van de Biodiversiteit” in 2010 is het daarom belangrijk dat de aandacht rond dit thema niet verdwijnt. Het is meer dan ooit nodig om met vereende krachten verder te werken. Daarom worden de inspanningen gevoelig verhoogd, om deze internationale doelstelling tegen 2020 wél te halen.

De regionale landschappen, de bosgroepen, vzw Kempens Landschap, het Provinciaal Natuur- en Landschapshuis (NALAH) en het Erfgoed- en Landschapshuis (ELAH) zullen daaraan alvast een belangrijke bijdrage leveren. Met projecten zoals ‘Biodiversiteit lokaal BEkeKEN’ en de ‘landschapsbeelden’ wordt op een constructieve manier aan natuur- en landschapsherstel gedaan. Publicaties zoals het ‘Rapport Provinciale Prioritaire Soorten Provincie Antwerpen’ en de plant- en fruitwijzer moeten helpen om de biodiversiteit in onze provincie te verhogen, óók in het landelijk gebied.

Daar zijn twee goede redenen voor. Op de eerste plaats heeft het landelijke gebied zijn eigen, typische biodiversiteit (bijvoorbeeld akkervogels, amfibieën, flora van wegbermen, ...).

Verder is het landelijke gebied (samen met de steden) ook de puzzel waar een aantal natuurgebieden als puzzelstukjes in liggen. Het landelijke gebied is daarom in belangrijke mate bepalend voor de milieukwaliteit in natuurgebieden.

Kleine landschapselementen als poelen, bomenrijen en hagen zijn de spiegels bij uitstek van de natuurkwaliteit in het landelijke gebied. Vlaanderen beschikt over een indrukwekkend arsenaal aan wettelijke en reglementaire bepalingen die de bescherming van vegetaties en van kleine landschapselementen beogen. De belangrijkste worden geleverd door de wetgeving op de ruimtelijke ordening, natuur, bos en landschap. Gezamenlijk hebben ze ingewikkelde vergunningsprocedures in het leven geroepen waarbij vaak de inbreng van inhoudelijke experts (ecologen, bosbouwers) onmisbaar is.

Deze handleiding tracht een wegwijzer te zijn voor ambtenaren en particulieren binnen deze complexe materie. Want door samen te werken aan het landschap van vandaag bepalen we het landschap van de toekomst.

Rik Röttger
Gedeputeerde voor Leefmilieu
Provincie Antwerpen

Leeswijzer

Deze handleiding is van toepassing op de wetgeving m.b.t. het wijzigen van vegetaties en kleine landschapselementen. Kleine landschapselementen zijn lijn- of puntvormige elementen (met inbegrip van de bijhorende vegetaties) die deel uitmaken van de natuur zoals: bermen, bomen, bronnen, dijken, graften, houtkanten, hagen, holle wegen, hoogstamboomgaarden, perceelsrandbegroeiingen, sloten, struwelen, poelen, veedrinkputten, waterlopen,

Deze handleiding is opgebouwd als een zogenaamde 'dichotome sleutel', waarbij telkens een vraag aanleiding geeft tot twee mogelijke antwoorden. Afhankelijk van de gemaakte keuze, wordt verder gegaan in de tekst. Elke vraag wordt toegelicht.

Er is een hoofdsleutel die verwijst naar vijf deelsleutels die telkens worden afgesloten met een vereenvoudigd schema. Deze schema's zijn bedoeld om snel een eerste indruk te verkrijgen. Let wel, het zijn vereenvoudigingen die steeds in samenhang met de bijpassende sleutel dienen geraadpleegd te worden.

Opgelet: deze sleutel vervangt de tekst van de wet- en regelgeving niet. In geval van twijfel is deze laatste uiteraard doorslaggevend! Bij twijfel is het aangeraden contact op te nemen met de het Agentschap Natuur en Bos (ANB) of het Agentschap Ruimte en Erfgoed. In bijlage 1 is een lijst van adressen opgenomen.

Als in de sleutel gesproken wordt van 'activiteit' wordt hiermee de wijziging van vegetatie of van kleine landschapselementen (KLE) bedoeld. Handelingen die gebeuren conform de Code van Goede Natuurpraktijk (Omzendbrief 10 november 1998, voor referentie zie sleutel 5 vraag 5) worden niet als wijziging van vegetatie of van KLE beschouwd.

In de sleutel wordt verwezen naar de afbakening van het Vlaams Ecologisch netwerk (VEN), Speciale beschermingszones (Habitatrichtlijngebieden (SBZ-H) en Vogelrichtlijngebieden (SBZ-V), gewestplanbestemmingen (GWB) en beschermde landschappen. De kaarten van VEN, SBZ-H, SBZ-V en GWB voor de provincie Antwerpen vindt men op http://www.provant.be/bestuur/grondgebied/gis/geoloketten/lijst_geoloketten.jsp (klikken op 'algemeen geoloket'). De grenzen van beschermde landschappen kan men terugvinden op <http://www.agiv.be/gis/diensten/geo-vlaanderen/?catid=72> (klikken op 'beschermde erfgoed').

In de sleutel zijn de bepalingen m.b.t. het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON) niet behandeld omdat deze gebiedscategorie tot op heden nauwelijks omzetting heeft gekend naar de praktijk. Hetzelfde geldt voor de regelingen inzake oeverzones en de natuurrichtplannen. Lees wel de toelichting op het einde van de hoofdsleutel.

Tenslotte moet hier worden opgemerkt dat de gemeente een gemeentelijke kapverordening kan hebben die strenger is dan de algemene regeling. Bovendien kan ze stedenbouwkundige voorschriften inzake wijzigingen van KLE's en vegetaties opnemen in een ruimtelijk uitvoeringsplan.

Hoofdsleutel

Beantwoord de onderstaande vragen. **Indien meerdere antwoorden positief zijn, doorloop dan elke sleutel in kwestie.** De verkregen resultaten moeten **cumulatief** toegepast worden.

Lees telkens eerst de kadertekst voor u aan een deelsleutel begint. Hier vindt u kort een algemene leidraad bij elke deelsleutel

Is de wijziging van vegetatie of klein landschapselement gepland in...

1. ...een bos?

Bossen zijn omschreven als grondoppervlakten waarvan de bomen en de houtachtige struikvegetaties het belangrijkste bestanddeel uitmaken, waartoe een eigen fauna en flora behoren en die één of meer functies vervullen. Alle bossen in Vlaanderen vallen onder toepassing van het **Bosdecreet**.

Decreet 13 juni 1990 (Bosdecreet), B.S. 28 september 1990.

→ ga naar sleutel 1

Kappingen die kaderen in een goedgekeurd bosbeheerplan kunnen worden uitgevoerd. Voor alle andere kappingen en ook voor sommige andere activiteiten moet een machtiging worden aangevraagd bij het Agentschap voor Natuur en Bos. Een bijzondere regeling geldt voor ontbossing: het verwijderen van bos met het oog op een wijziging van het grondgebruik.

2. ...het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN)?

Het Natuurdecreet voorziet in de afbakening van 125.000 ha als Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Natuur is hoofdfunctie in het VEN; andere functies zijn ondergeschikt. Het VEN omvat de Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO). Momenteel werden ongeveer 87.000 ha afgebakend.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 17.

→ ga naar sleutel 2

Wijziging van vegetatie of van kleine landschapselementen is principieel verboden in het VEN. Een individuele ontheffing kan worden aangevraagd bij het Agentschap voor Natuur en Bos. Is voor de wijziging ook een (stedenbouwkundige) vergunning nodig, dan wordt de ontheffingsregeling aan de vergunningsaanvraag gekoppeld.

3. ...een speciale beschermingszone?

In het Natuurdecreet is de procedure opgenomen voor de afbakening van de speciale beschermingszones (SBZ) die de Europese lidstaten moeten instellen in uitvoering van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De SBZ-Vogelrichtlijn zijn gericht op de instandhouding van kwetsbare vogelsoorten; de SBZ-Habitatrichtlijn worden ingesteld voor de instandhouding van bepaalde habitats en/of soorten, andere dan vogels.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 36bis.

→ ga naar sleutel 3

Wijziging van vegetatie of van kleine landschapselementen is steeds natuurvergunningsplichtig in de SBZ. Indien de activiteit een betekenisvolle aantasting kan veroorzaken aan de natuurlijke kenmerken van de SBZ is ze in principe verboden. Op dit verbod bestaat een uitzonderingsregeling. Behalve indien er MER-plicht bestaat, wordt de vergunningsaanvraag steeds onderworpen aan een advies van ANB, dat nagaat of een procedure van 'passende beoordeling' moet worden opgestart.

4. ...een beschermd landschap?

Landschappen zijn begrensde grondoppervlakten met een geringe dichtheid van bebouwing en een onderlinge samenhang waarvan de verschijningsvorm en de samenhang het resultaat zijn van natuurlijke processen en maatschappelijke ontwikkelingen. Landschappen die van algemeen belang zijn wegens hun natuurwetenschappelijke, historische, esthetische of sociaal-culturele waarde kunnen in uitvoering van het Landschapszorgdecreet een beschermd statuut verkrijgen.

Decreet 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, B.S. 21 mei 1996.

→ ga naar sleutel 4

Activiteiten die kaderen in een goedgekeurd landschapsbeheerplan kunnen worden uitgevoerd indien ze verder geen vergunning behoeven. Andere activiteiten worden, als ze vergunningsplichtig zijn, onderworpen aan het bindend advies van het agentschap Ruimte en Erfgoed; zijn ze niet vergunningsplichtig dan vereisen ze rechtstreeks de toestemming van dat agentschap.

Sommige activiteiten zijn verboden in de afgebakende oeverzones.

5. ...een andere zone?

Wanneer we niet met een van de voorgaande situaties te maken hebben, vallen we terug op de algemene regelingen van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en het Natuurdecreet. De codex legt een stedenbouwkundige vergunning of stedenbouwkundige melding op voor bepaalde werkzaamheden, het Natuurdecreet heeft een gecombineerd stelsel ingevoerd van verbodsbepalingen en natuurvergunningplicht. Een bijzondere regeling uit het Veldwetboek slaat op de bebossing van agrarische gebieden.

→ ga naar sleutel 5

Als voor de activiteit een stedenbouwkundige vergunning vereist is, dan brengt het advies van het Agentschap voor Natuur en Bos vrijstelling mee van de regeling op basis van het Natuurdecreet.

Niet-behandelde zones

Deze brochure gaat niet in op oeverzones en natuurrichtplannen.

Het **Decreet integraal waterbeleid** voorziet in een aantal beschermingsbepalingen voor de zgn. oeverzones. Een oeverzone is een strook land vanaf de bedding van een waterloop die een functie vervult op het vlak van waterbeheer, natuurbehoud en milieubeheer. Als dergelijke oeverzones worden afgebakend langs beken kunnen ze worden beschouwd als klein landschapselement. Tot op heden werden in de provincie Antwerpen geen oeverzones afgebakend.

Decreet 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, B.S. 14 november 2003; err. B.S. 5 december 2003.

Voor de gebieden waarvoor in uitvoering van het **Natuurdecreet** een natuurrichtplan werd opgemaakt (o.a. de groen- en bosgebieden op de gewestplannen en ruimtelijke uitvoeringsplannen) kunnen, via dit natuurrichtplan, volgende verbodsbepalingen worden ingesteld die slaan op wijziging van vegetatie of KLE en die relevant zijn voor bos:

- aanplanten van andere dan in het natuurrichtplan bepaalde soorten bomen of struiken (uitgezonderd in uitvoering van een goedgekeurd bosbeheerplan; zie vraag 3);
- gebruik van bestrijdingsmiddelen;
- inscharen van vee of andere grazers (in het algemeen of buiten de periodes bepaald door het natuurrichtplan).

In de provincie Antwerpen is tot nu toe slechts één natuurrichtplan van kracht: het natuurrichtplan 'Heuvelrug – benedenstrooms' werd goedgekeurd op 14 juli 2008 (B.S. 1 april 2009). Het plangebied strekt zich van west naar oost uit over het grondgebied van de gemeenten Grobbendonk, Vorselaar, Herentals, Lille, Olen en Kasterlee. Voor meer informatie kan men terecht bij het Agentschap voor Natuur en Bos.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 48.

B.Vl.Reg. 21 november 2003 houdende maatregelen voor de uitvoering van het gebiedsgerichte natuurbeleid, B.S. 27 januari 2004.

Hoe zit het met het *aanplanten* van kleine landschapselementen?

Deze brochure behandelt het wijzigen van bestaande kleine landschapselementen. Maar wat als je een KLE wil aanplanten?

In de **ruimtelijke ordening** is aanplanten van KLE's niet onderworpen aan de stedenbouwkundige vergunning of melding. Maar de plannen van aanleg en ruimtelijke uitvoeringsplannen, die de bestemmingen van het grondgebied vastleggen, hebben verordenende kracht. Dit betekent dat elke handeling die ingaat tegen de bestemming verboden is, ook al is ze niet onderworpen aan de stedenbouwkundige vergunning of melding. Maar de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening laat toe om, wat de vergunningsplichtige handelingen betreft, af te wijken van de bestemming om reden van 'medegebruik inzake natuurschoon'. Het gaat om handelingen gericht op de instandhouding, de ontwikkeling en het herstel van de natuur en het natuurlijk milieu en van landschapswaarden voor zover hun beperkte impact de verwezenlijking van de algemene bestemming niet in het gedrang brengen. We kunnen er van uitgaan dat dit ook geldt voor handelingen, zoals het aanplanten van KLE's, die niet aan een stedenbouwkundige vergunning onderworpen zijn. Toch past hier een waarschuwing. KLE's zijn gebonden aan bepaalde landschapstypes. Zo vertonen in cultuur gebrachte heiden zoals de Brechtse Heide wezenlijk een open karakter, als 'echo' van de vroegere vegetatievorm. Dergelijk open landschap versnipperen door het inbrengen van heggen doet afbreuk daaraan en zal ook specifieke natuurwaarden, zoals de aanwezigheid van weidevogels, bedreigen. In andere landschappen is het inbrengen van (bepaalde vormen van) heggen dan weer een verrijking of een opnieuw aanknopen bij een historische vorm van grondgebruik. Zeker in de bestemmingscategorie 'landschappelijk waardevol agrarisch gebied' zal deze overweging gemaakt moeten worden.

Behalve met de algemene regels inzake ruimtelijke ordening moet nog met volgende bijzondere regelingen rekening gehouden worden.

Het **Veldwetboek** schrijft voor dat hoogstammige bomen op 2 meter van de scheidingslijn moeten worden geplant. Op de scheidingslijn geplante bomen worden geacht gemeenschappelijke eigendom te zijn. Hagen die tot afsluiting dienen en geen gemeenschappelijke eigendom zijn, moeten op een halve meter van de scheidingslijn worden aangeplant.

In een **beschermde landschap** (Landschapszorgdecreet) zijn niet vergunningsplichtige handelingen die strijdig zijn met de algemene of specifieke beschermingsvoorschriften onderworpen aan een toestemming van het Agentschap Ruimte en Erfgoed. Het hangt er m.a.w. van af of het aanplanten van KLE's in concreto hiertoe gerekend wordt.

Tenslotte bestaan nog uiteenlopende **erfdienstbaarheden** die het aanplanten van KLE's in de weg staan, zoals zones waar ondergrondse transportleidingen lopen, oeverzones van onbevaarbare waterlopen die vrij moeten blijven voor ruimingswerkzaamheden, enz.

Sleutel 1: wijziging vegetatie of kleine landschapselementen (KLE) in bos

1. Is de activiteit opgenomen in een goedgekeurd bosbeheerplan?

Het Bosdecreet stelt kappingen en andere werkzaamheden in bossen conform een goedgekeurd bosbeheerplan vrij van de machtiging van het Agentschap voor Natuur en Bos. Er is tevens vrijstelling van de verbodsbepalingen of natuurvergunningsplicht krachtens het Natuurdecreet (zie sleutel 6). Een kapping in een bos is immers ook een vegetatiewijziging.

Hetzelfde geldt voor de verbodsbepalingen van artikel 20 (openbare bossen), 30 (bosreservaten) en 97 (alle bossen) voor zover de verboden handelingen en werkzaamheden opgenomen werden in een goedgekeurd bosbeheerplan. Idem voor het verbod van kaalslag (art. 96).

Decreet 13 juni 1990 (Bosdecreet), B.S. 28 september 1990: art. 20, 30, 50, 81, 96 en 97.

→ **JA: activiteit kan worden uitgevoerd op basis van het Bosdecreet, met inachtneming van de zorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet.**

→ **NEEN: zie 2**

2. Is de activiteit onderworpen aan een kapmachtiging?

Het Bosdecreet vereist een kapmachtiging vanwege het Agentschap voor Natuur en Bos voor alle kappingen van bomen in bos die niet opgenomen werden in een goedgekeurd bosbeheerplan. Ook kaalslag, indien niet voorzien in een goedgekeurd bosbeheerplan, is onderworpen aan een kapmachtiging. Opgelet: deze kappingen mogen niet leiden tot het definitief verdwijnen van het bos; in dat geval spreken we van ontbossing (zie vraag 3)!

Decreet 13 juni 1990 (Bosdecreet), B.S. 28 september 1990: art. 81.

→ **JA: vraag een kapmachtiging aan bij het Agentschap voor Natuur en Bos.**

→ **NEEN: zie 3**

3. Gaat het om ontbossing?

Hoewel de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening de mogelijkheid voorziet om voor ontbossing een stedenbouwkundige vergunning aan te vragen, wordt ontbossing door het Bosdecreet principieel verboden. Het betreft het verwijderen van het bosbestand met het oog op een wijziging van het grondgebruik van het perceel. Ontbossing gaat dus verder dan kaalslag.

→ **JA: zie 4**

→ **NEEN: zie 7**

4. Gaat het om ontbossing gesitueerd in een Vlaams of erkend natuurreservaat, is ze opgenomen in een goedgekeurd natuurbeheerplan en noodzakelijk voor het behoud, het herstel of de ontwikkeling van bepaalde habitats?

Het Bosdecreet voorziet twee gevallen waarin ontbossing mogelijk is zonder dat daarvoor een stedenbouwkundige vergunning moet worden aangevraagd. De eerste is ontbossing in een erkend of Vlaams natuurreservaat in uitvoering van een goedgekeurd beheerplan: slechts een voorafgaande melding aan ANB is vereist, op voorwaarde dat de ontbossing noodzakelijk is voor het behoud, het herstel of de ontwikkeling van een of meerdere van de habitats, vermeld in bijlage I van het Natuurdecreet of van

een of meerdere habitats van soorten, vermeld in bijlage II, III of IV van het Natuurdecreet. (Deze voorwaarde geldt voor beheerplannen goedgekeurd sinds 1 januari 1999.) Compensatie moet niet gegeven worden aangezien de verplichting daartoe gekoppeld is aan de regeling van de stedenbouwkundige vergunning.

Decreet 13 juni 1990 (Bosdecreet), B.S. 28 september 1990: art. 47.

→ JA: meld de geplande ontbossing aan het Agentschap voor Natuur en Bos.

→ NEEN: zie 5

5. Gaat het om de rooiing van aanplantingen in agrarisch gebied binnen 22 jaar na de aanplanting en binnen 3 jaar na de laatste exploitatie?

Dit is de tweede uitzondering voorzien door het Bosdecreet. Ook hier is geen compensatie vereist. De voorafgaande melding wordt door ANB onderzocht. Binnen 30 dagen wordt het antwoord van ANB aan de melder bezorgd.

Decreet 13 juni 1990 (Bosdecreet), B.S. 28 september 1990: art. 87 en 90bis.

→ JA: meld de geplande ontbossing aan de Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling en aan het Agentschap voor Natuur en Bos.

→ NEEN: zie 6

6. Gaat het om ontbossing voor werken van algemeen belang, om ontbossing in woon- of industriegebied, om ontbossing van uitvoerbare delen van een niet-vervallen verkaveling of om ontbossing in functie van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen opgemaakt voor een speciale beschermingszone?

In afwijking op het principiële verbod op ontbossing is toch een stedenbouwkundige vergunning voor ontbossing mogelijk:

- + voor werken van algemeen belang;
- + voor ontbossingen in woon- of industriegebied (gewestplan en ruimtelijke uitvoeringsplannen);
- + voor de uitvoerbare delen in een niet-vervallen verkaveling.
- + in functie van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen voor een speciale beschermingszone.

In de gevallen dat toch een stedenbouwkundige vergunning voor ontbossing kan worden verleend, moet door de aanvrager van de vergunning compensatie gegeven worden in natura of in geld voor het verlies aan bosareaal. Deze compensatieplicht geldt evenwel niet voor ontbossing in functie van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen. Het voorstel van compensatie moet door ANB worden goedgekeurd of aangepast vooraleer de stedenbouwkundige vergunning mag worden verleend.

Binnen de provincie Antwerpen waren in 2010 alleen instandhoudingsdoelstellingen vastgesteld m.b.t. beboste speciale beschermingszones in het raam van het natuurrichtplan 'Heuvelrug – benedenstrooms' (goedgekeurd op 14 juli 2008, B.S. 1 april 2009).

Als het een ontbossing betreft die niet valt onder punt 4, 5 of 6 rest de mogelijkheid om bij de bevoegde Vlaamse minister een individuele ontheffing aan te vragen van het verbod op ontbossing. Let op: deze bevoegdheid werd gedelegeerd naar de administrateur-generaal van ANB; aanvragen moeten naar de provinciale buitendienst van ANB worden gestuurd. Meer precies gaat het om een ontheffing van het verbod tot het verlenen van een stedenbouwkundige vergunning voor ontbossing (zie 3). De ontheffing wordt verleend met inachtneming van de wetgeving inzake ruimtelijke ordening en na advies van ANB. Als ontheffing wordt verleend, betekent dit niet automatisch dat de stedenbouwkundige vergunning tot ontbossing daadwerkelijk zal worden verleend. Dit blijft een afzonderlijke bevoegdheid van de vergunning verlenende overheid.

Decreet 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening, B.S. 8 juni 1999: art. 99.

Decreet 13 juni 1990 (Bosdecreet), B.S. 28 september 1990: art. 90bis.

→ JA: vraag een stedenbouwkundige vergunning vergezeld van een compensatievoorstel (niet vereist indien ontbossing i.f.v. vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen) aan bij het College van burgemeester en schepenen, waarna compensatie.

→ NEEN: vraag een individuele ontheffing aan bij de administrateur-generaal van ANB op basis van art. 90bis Bosdecreet; vraag daarna een stedenbouwkundige vergunning aan bij het College van burgemeester en schepenen waarna compensatie.

7. Is de activiteit verboden door het Bosdecreet?

Onder de verbodsbepalingen die in het Bosdecreet staan opgesomd in de artikels 20 (openbare bossen), 30 (bosreservaten) en 97 (alle bossen) zijn er enkele die slaan op wijziging van de vegetatie:

- + het verwijderen van (onderdelen van) planten (art. 20 en 30);
- + werkzaamheden die niet in het beheerplan werden opgenomen en die van aard zijn wijzigingen aan te brengen aan de vegetatie (art. 20 en 30);
- + bestrijdingsmiddelen en meststoffen –buiten de plantputten– gebruiken (art. 20 en 30);
- + planten introduceren (art. 30);
- + bomen beschadigen, planten wegnemen, uitrukken of afsnijden (tenzij, wat de privé-bossen betreft, dit gebeurt als beheermaatregel) (art. 97);
- + strooisel verwijderen (art. 97);
- + dood hout, liggend of staand, verwijderen indien dit niet behoort tot een partij verkochte bomen (art. 97, alleen van toepassing in de openbare bossen en de bosreservaten);
- + bomen opsnoeien, tenzij opgenomen in een goedgekeurd bosbeheerplan (art. 97, alleen van toepassing in de openbare bossen en de bosreservaten).

Bovendien zijn werkzaamheden die wijzigingen aan de fysische toestand (bodem, waterhuishouding, e.d.) tot gevolg hebben onderworpen aan een voorafgaande machtiging van ANB (art. 90). Idem voor ingrijpende wijzigingen en beschadigingen van de bodem, de strooisel-, kruid- of boomlaag (art. 96). Deze bepaling slaat o.m. op het invoeren van bosbegrazing en het toepassen van strooiselroof.

Behalve voor voormelde verbodsbepalingen alsook voor het kappen van bomen (zie vraag 2) is voor andere normale bosonderhoudswerkzaamheden zoals opsleunen, takruiming, enz. geen rechtstreekse vorm van toestemming e.d. voorzien (wel zijn de criteria van duurzaam bosbeheer van toepassing op alle bossen in het VEN). Ze zijn dan ook steeds uitvoerbaar mits de zorgplicht van art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.

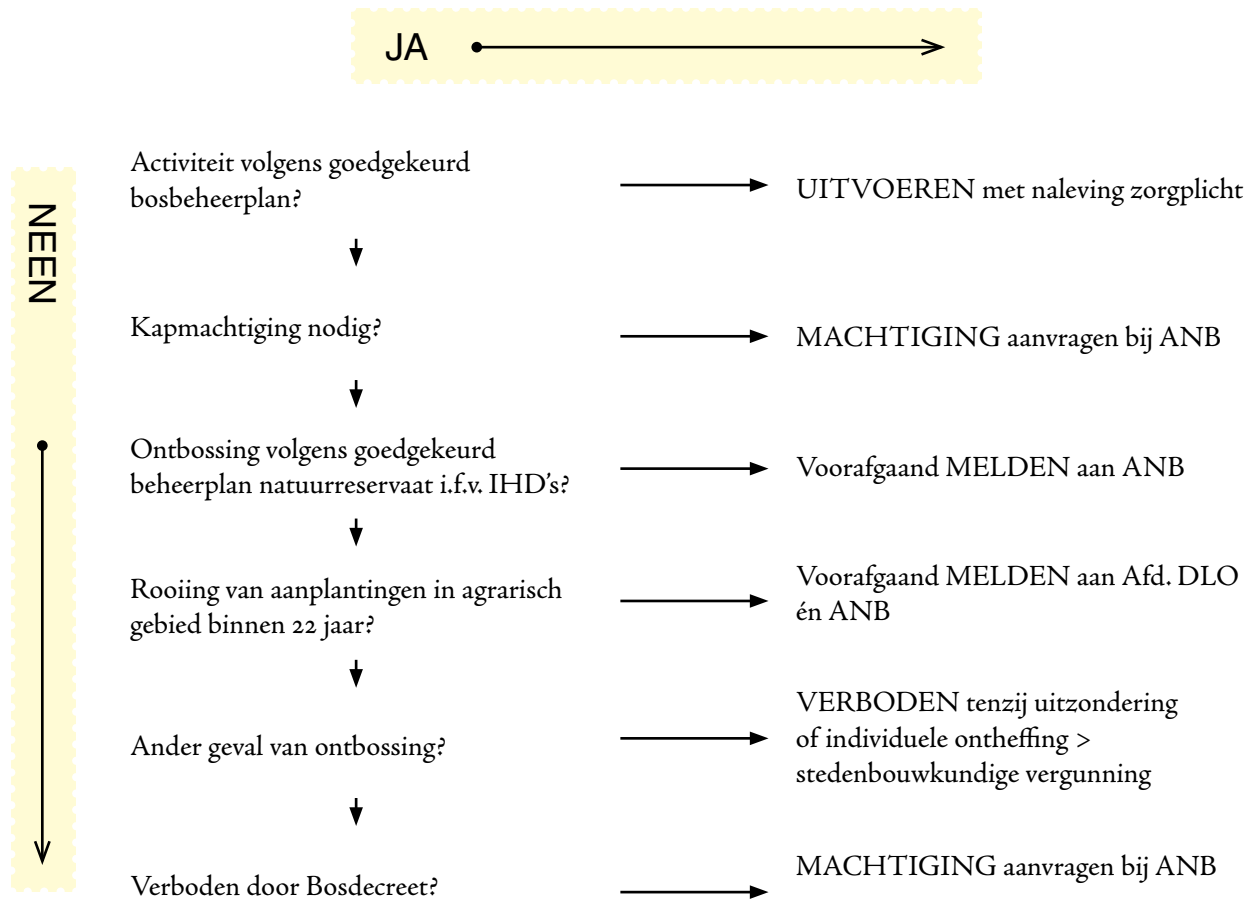
Decreet 13 juni 1990 (Bosdecreet), B.S. 28 september 1990: art. 20, 30, 90, 96 en 97.

→ **JA:** vraag een machtiging bij het Agentschap voor Natuur en Bos.

→ **NEEN:** de activiteit mag worden uitgevoerd op grond van het Bosdecreet, met naleving van de natuurzorgplicht en (in het VEN) de criteria van duurzaam bosbeheer.

Sleutel 1: wijziging vegetatie en kleine landschapselementen in bos

Sleutel 2: wijziging vegetatie of kleine landschapselementen (KLE) in het Vlaams Ecologisch Netwerk

1. Is er voor de activiteit een stedenbouwkundige vergunning nodig en bestaat er een algemene ontheffing (hoofdstuk VI Maatregelenbesluit) op het verbod ingesteld op grond van art. 25 Natuurdecreet of art. 6 Maatregelenbesluit?

(Opmerking: de hier besproken situatie geldt in principe voor elke vergunning of machtiging, maar is in de praktijk vooral van toepassing op de stedenbouwkundige vergunning.)

De **Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening** bepaalt dat een stedenbouwkundige vergunning vereist is –binnen het bestek van deze brochure– voor:

- ontbossing (zie de toelichting in **sleutel 1**);
- het kappen van hoogstammige bomen buiten bosverband (alleenstaand of in rijen) als deze bomen op 1 m hoogte een omtrek van minstens 1 m hebben;
- aanmerkelijke reliëfwijzigingen waarbij de aard of de functie van het terrein wijzigt, zoals voor het uitgraven of dempen van een veedrinkpoel.

In een aantal gevallen voorziet de Codex in vrijstellingen van de stedenbouwkundige vergunning.

Wat het kappen van hoogstammige bomen betreft, is een eerste vrijstelling voorzien wanneer de bomen zich bevinden op een terrein waarvoor een door de bevoegde overheid of bevoegde administratie(s) goedgekeurd beheerplan of beheervisie bestaat op basis van de milieu- en natuurwetgeving. Vereist is dat het vellen als activiteit in dat beheerplan of die beheervisie werd opgenomen. Een tweede vrijstelling geldt voor het kappen van hoogstammige bomen die geen deel uitmaken van bos, als ze zich in woongebied, agrarisch gebied of industriegebied bevinden, telkens in de ruime zin. Dit laatste wil zeggen dat het ook om die gebieden gaat als ze onderworpen zijn aan bijzondere voorwaarden (b.v. landschappelijk waardevol agrarisch gebied). Woonparkgebieden vallen er echter niet onder. Bovendien moeten ze zich binnen een straal van maximum 15 m rondom de vergunde woning of (landbouw)bedrijfsgebouw bevinden. Een derde vrijstelling betreft het vellen van alleenstaande bomen of van enkele bomen in lijnverband omwille van acuut gevaar en na voorafgaande schriftelijke instemming van ANB. Deze vrijstelling overlapt evenwel met de bevoegdheid van de burgemeester om te waken over de openbare veiligheid op het grondgebied van zijn of haar gemeente.

Geen stedenbouwkundige vergunning is nodig voor handelingen die opgenomen zijn in een goedgekeurd bosbeheerplan, een goedgekeurd natuurbeheerplan, een goedgekeurd natuurinrichtingsproject, een goedgekeurd inrichtingsplan binnen een landinrichtingsproject, een van openbaar nut verklaarde ruilverkaveling als die handelingen niet gepaard gaan met de oprichting van constructies van meer dan 40 m² en voor zover ze niet gepaard gaan met een ontbossing. Een voorbeeld is het graven van een amfibiepoel.

Voor de gebieden die opgenomen werden in het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) gelden volgens het **Natuurdecreet** aangevuld door het Maatregelenbesluit 2003 volgende verbodsbepalingen:

- Bestrijdingsmiddelen gebruiken;
- wijzigen van de vegetatie, met inbegrip van meerjarige cultuurgewassen of van KLE;
- wijzigen van het reliëf van de bodem;
- werkzaamheden die (on)rechtstreeks het grondwaterpeil verlagen;
- werkzaamheden die bestaande ont- en afwatering versterken;
- wijzigen van de structuur van waterlopen;
- kunstmatig zaaien, aanplanten of op elke andere wijze introduceren van niet-inheemse planten, inclusief bomen en struiken, behalve:
 - indien opgenomen in een goedgekeurd beheerplan;
 - cultuurgewassen op cultuurgronden;

- laanbeplantingen met populieren;
- hoogstamboomgaarden;
- wegens specifieke cultuurhistorische redenen;
- + afwijken van de criteria voor duurzaam bosbeheer (tenzij in uitvoering van een goedgekeurd bosbeheerplan);
- + scheuren van permanent grasland.

Maar het hiervoor beschreven verbod op wijziging van vegetatie en KLE's is niet absoluut. Er bestaan algemene ontheffingen en het is daarnaast mogelijk aan het Agentschap voor Natuur en Bos een individuele ontheffing van het verbod te vragen (zie verder). Algemene ontheffingen zijn ingevoerd door het Maatregelenbesluit (bespreking in hoofdlijnen):

- + de algemene beschermingsvoorschriften (hoofdstuk III Maatregelenbesluit) en de bijkomende beschermingsvoorschriften (in te voeren via een natuurrichtplan) gelden niet op een woonperceel c.q. bedrijfsperceel van een vergunde, hoofdzakelijk vergunde of vergund geachte woning c.q. bedrijf. Een 'woonperceel' is het terrein waarop een woning gebouwd is, met de omringende tuin. Een 'bedrijfsperceel' bestaat uit de terreinen die behoren bij de bedrijfsgebouwen en er een ononderbroken ruimtelijk geheel mee vormen, met een straal van maximum 50 meter rond de vergunde bedrijfsgebouwen. Graasweiden, akkers, ontginningen, schuilhokken e.d. horen er niet bij;
- + de verbodsbepalingen mogen het vergunnen en uitvoeren van werkzaamheden aan zonevreemde constructies niet verhinderen; idem voor zonevreemde bedrijven, in het raam van een milieuvergunningsprocedure;
- + de waterloopbeheerder krijgt een algemene ontheffing voor het aanbrengen van wijzigingen aan een waterloop en de oever in het kader van natuurontwikkeling of –herstel al dan niet in combinatie met de aanleg van overstromingsgebieden (projecten moeten goedgekeurd zijn door Vlaamse Regering of opgenomen in een goedgekeurd bekkenbeheerplan);
- + voor ontginningen in ontginningsgebieden geldt een algemene ontheffing;
- + het normale gebruik van bestaande vergunde wegen, jaagpaden, waterwegen en spoorwegen en bovengrondse elektriciteitsleidingen en ondergrondse leidingen met hun aanhorigheden mag niet onmogelijk gemaakt worden; voor het normale onderhoud ervan wordt een algemene ontheffing verleend.

Indien geen algemene ontheffingsgrond bestaat, is een individuele ontheffing aan te vragen bij het Agentschap voor Natuur en Bos. Het Maatregelenbesluit voorziet de mogelijkheid om de individuele ontheffing te koppelen aan een vergunnings- of machtigingsprocedure, i.c. de stedenbouwkundige vergunning. Als het Agentschap voor Natuur en Bos een positief advies heeft uitgebracht en de machtiging of vergunning het advies, met de eventuele gestelde voorwaarden, heeft opgevolgd, is er meteen ook sprake van ontheffing, als het vergunde of gemachtigde werk onder de verbodsbepalingen valt (zie ook vraag 3).

Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening: art. 4.2.1.

B.Vl.Reg. 16 juli 2010 tot bepaling van handelingen waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning nodig is, B.S. 10 september 2010.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998.

B.Vl.Reg. 21 november 2003 houdende maatregelen voor de uitvoering van het gebiedsgerichte natuurbeleid, B.S. 27 januari 2004: art. 31 § 2.

→ JA: vraag een stedenbouwkundige vergunning aan bij het College van Burgemeester en Schepenen; maar ga verder naar 5.

→ NEEN: zie 2

2. Is er voor de activiteit een stedenbouwkundige vergunning nodig maar bestaat er geen algemene ontheffing (hoofdstuk VI Maatregelenbesluit) op het verbod ingesteld op grond van art. 25 Natuurdecreet of art. 6 Maatregelenbesluit?

Zie de toelichting bij vraag 1.

→ JA: vraag een stedenbouwkundige vergunning aan bij het College van Burgemeester en Schepenen; als de vergunning het positieve advies van ANB (met de eventuele voorwaarden) overneemt, dan mag de activiteit uitgevoerd worden; maar ga verder naar 5; is het advies negatief dan is de activiteit verboden.

→ NEEN: zie 3

3. Is er voor de activiteit geen stedenbouwkundige vergunning nodig en bestaat er evenmin een algemene ontheffing (hoofdstuk VI Maatregelenbesluit) op het verbod ingesteld op grond van art. 25 Natuurdecreet of art. 6 Maatregelenbesluit?

Zie de toelichting bij vraag 1.

→ JA: vraag een individuele ontheffing aan bij het Agentschap voor Natuur en Bos op basis van hoofdstuk VI Maatregelenbesluit (art. 28 § 1); maar ga verder naar 5.

→ NEEN: zie 4

4. Is er voor de activiteit geen stedenbouwkundige vergunning nodig en bestaat er een algemene ontheffing (hoofdstuk VI Maatregelenbesluit) op het verbod ingesteld op grond van art. 25 Natuurdecreet of art. 6 Maatregelenbesluit?

Zie de toelichting bij vraag 1.

→ JA: activiteit mag worden uitgevoerd, mits de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.

5. Brengt de activiteit waarvoor stedenbouwkundige vergunning of ontheffing wordt gevraagd onvermijdbare én onherstelbare schade toe aan de natuur in het VEN (art. 26bis Natuurdecreet)?

Het Natuurdecreet voorziet binnen de gebieden die opgenomen werden in het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) een bijzondere regeling voor het weren van activiteiten die onvermijdbare én onherstelbare schade aan de natuur kunnen toebrengen. Met 'onvermijdbare schade' wordt schade bedoeld die ontstaat als gevolg van een activiteit waarvoor geen alternatief bestaat. Onherstelbaar is bv. de schade aan een bos wegens het aanleggen van een straat doorheen het bos. Beide vormen van schade moeten zich tegelijk voordoen.

De overheid mag geen toestemming of vergunning verlenen voor een dergelijke activiteit, binnen het VEN. Als voor de activiteit slechts een kennisgeving of melding aan de overheid vereist is, moet door de kennisgever of melder worden aangetoond dat de geplande activiteit geen onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN zal toebrengen. Heeft hij dit niet aangetoond, dan moet de betrokken overheid dit zelf nagaan. Dit moet gebeuren binnen 30 dagen, tenzij in de toepasselijke wet- of regelgeving een andere wachtermijn is voorzien. De kennisgever mag pas starten met de uitvoering van de geplande activiteit als de wachtermijn verstreken is zonder tegenbericht van de betrokken overheid.

Op dit principieel verbod is een uitzonderingsregeling van toepassing, die geïnspireerd is op die welke bestaat voor de speciale beschermingszones (zie sleutel 3).

De procedure is geregeld in hoofdstuk VII van het Maatregelenbesluit. Indien bij een vraag tot individuele ontheffing blijkt dat onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN aangericht kan worden, wordt dit meegedeeld aan de aanvrager. Die kan bijkomende informatie verstrekken en vragen om de afwijkingsprocedure toe te passen zoals voorzien in art. 26bis Natuurdecreet.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 26bis.

B.VI.Reg. 21 november 2003 houdende maatregelen voor de uitvoering van het gebiedsgerichte natuurbeleid, B.S. 27 januari 2004.

→ JA: zie 6

→ NEEN: geen verdere bijkomende actie te ondernemen (sleutel eindigt bij vraag 1, 2 of 3).

6. Bestaat er geen alternatief voor de activiteit én kunnen er dwingende redenen van groot openbaar belang worden ingeroepen, met inbegrip van redenen van sociale en economische aard, én wordt het natuurverlies kwantitatief en kwalitatief gecompenseerd?

Op het door het Natuurdecreet ingestelde principe van het voorkomen van onvermijdbare en onherstelbare schade in het VEN bestaat een uitzonderingsregeling. Ze staat beschreven in art. 26bis en is uitgewerkt in hoofdstuk VII van het Maatregelenbesluit. Afwijking van voormeld principe is mogelijk indien aan volgende voorwaarden wordt voldaan:

- er is geen alternatieve oplossing voorhanden die niet of minder schadelijk is; het onderzoek naar deze alternatieven gebeurt uitsluitend op basis van ecologische evaluatiecriteria;
- er kunnen dwingende redenen van groot openbaar belang ingeroepen worden, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard;
- alle schadebeperkende en compenserende maatregelen moeten worden genomen.

De Vlaamse Regering oordeelt over het bestaan van een dwingende reden van groot openbaar belang. De afwijkingsprocedure wordt geregeld in hoofdstuk VII van het Maatregelenbesluit 2003.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 26bis.

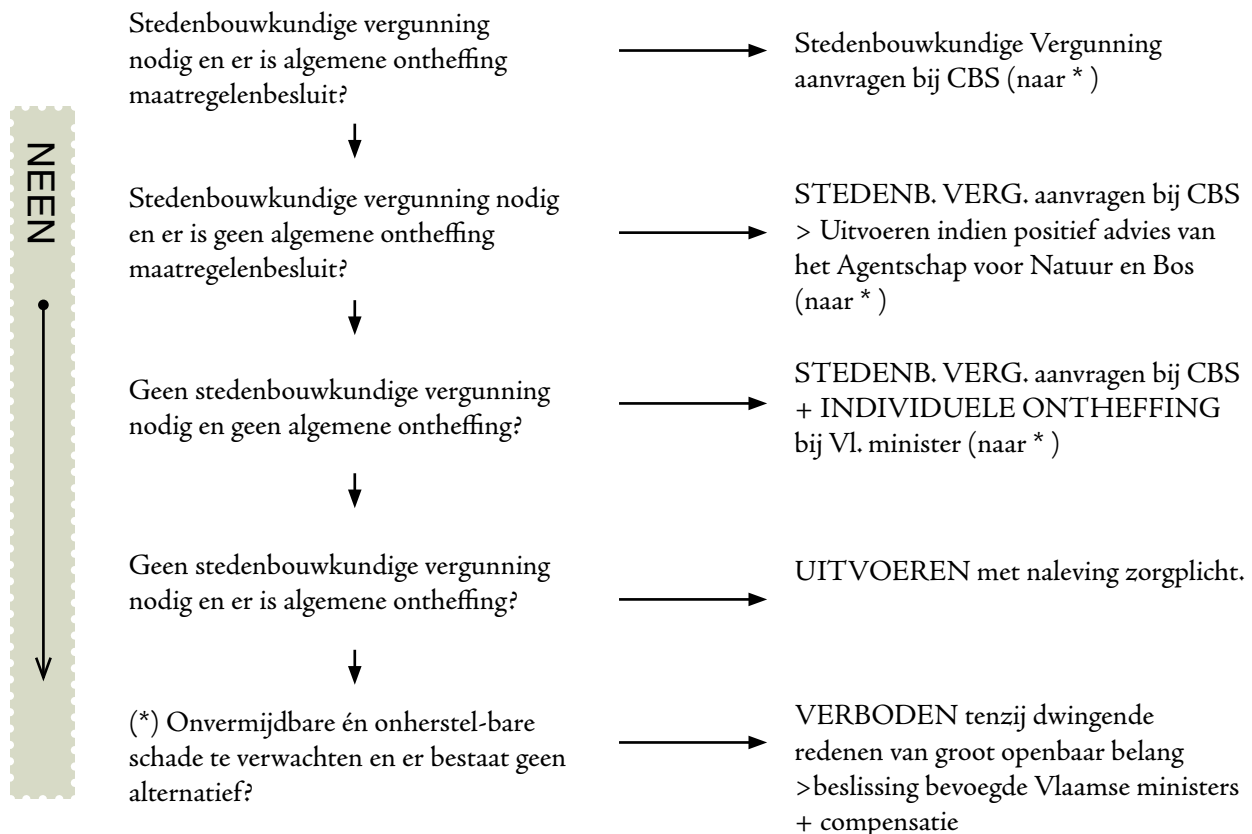
B.Vl.Reg. 21 november 2003 houdende maatregelen voor de uitvoering van het gebiedsgerichte natuurbeleid, B.S. 27 januari 2004.

→ **JA:** bezorg de nodige informatie aan het Agentschap voor Natuur en Bos en vraag toepassing van art. 26bis Natuurdecreet; beoordeling van de uitzonderingssituatie door de Vlaamse Regering en uitvoeren van compensatie.

→ **NEEN:** activiteit is verboden.

Sleutel 2: wijziging vegetatie en kleine landschapselementen in het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN)

JA

Sleutel 3: wijziging vegetatie of kleine landschapselementen (KLE) in de speciale beschermingszones (SBZ)

1. Kan de natuurvergunningsplichtige activiteit een betekenisvolle aantasting meebrengen van de natuurlijke kenmerken van de SBZ (art. 36ter Natuurdecreet)?

Het Natuurdecreet heeft uitvoering gegeven aan de voorschriften inzake de speciale beschermingszones (SBZ) die werden ingesteld in uitvoering van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrictlijn.

Een vergunningsplichtige activiteit die, afzonderlijk of in combinatie met een of meerdere bestaande of geplande activiteiten, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een SBZ kan veroorzaken, moet onderworpen worden aan een passende beoordeling wat betreft de betekenisvolle effecten voor de SBZ. (Hetzelfde geldt voor plannen en programma's.) Een 'vergunningsplichtige activiteit' is een activiteit waarvoor op grond van een wet, decreet of besluit, een vergunning, toestemming of machtiging vereist is. Met 'betekenisvolle aantasting' wordt een aantasting bedoeld van de natuurlijke kenmerken (soorten en/of habitats) waarvoor de SBZ werd ingesteld. Het gaat dus niet om een aantasting van de natuur in het algemeen. Het is niet nodig dat vast moet staan dat zich betekenisvolle effecten zullen voordoen; louter de kans daartoe geeft aanleiding tot een passende beoordeling. Indien de betrokken activiteit onder de MER plicht valt, gebeurt de passende beoordeling in het raam van dit MER. In het andere geval vraagt de overheid steeds het advies van het Agentschap voor Natuur en Bos, dat via dit advies meteen nagaat of een betekenisvolle aantasting kan optreden.

De overheid mag de vergunning slechts verlenen indien de uitvoering van de activiteit geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de SBZ kan veroorzaken. Dit moet eventueel bereikt worden door het opleggen van bepaalde vergunningsvoorwaarden. Alle twijfel m.b.t. een betekenisvolle aantasting moet dus weggenomen zijn.

Op dit principiële verbod van betekenisvolle aantasting bestaat een uitzonderingsregeling.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 36ter.

→ JA: zie 2

→ NEEN: kijk of activiteit kan worden vergund volgens sleutel 5 (indien gesitueerd buiten VEN) of sleutel 2 (indien gesitueerd in het VEN).

2. Bestaat er geen alternatief voor de activiteit én kunnen er dwingende redenen van groot openbaar belang worden ingeroepen, met inbegrip van redenen van sociale en economische aard, én wordt het natuurverlies kwantitatief en kwalitatief gecompenseerd?

Op het door het Natuurdecreet ingestelde principe van het voorkomen van betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van SBZ, bestaat een uitzonderingsregeling. Ze staat beschreven in art. 36ter maar moet procedureel nog verder uitgewerkt worden.

Afwijking van voormeld principe is mogelijk indien aan volgende voorwaarden wordt voldaan:

- er is geen alternatieve oplossing voorhanden die niet of minder schadelijk is; het onderzoek naar deze alternatieven gebeurt uitsluitend op basis van ecologische evaluatiecriteria;
- er kunnen dwingende redenen van groot openbaar belang ingeroepen worden, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard;
- indien de betrokken SBZ ingesteld is voor een prioritaire habitat of prioritaire soort volgens de Habitatrictlijn, dan komen alleen argumenten inzake de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijk gunstige effecten in aanmerking; voor andere dwingende redenen van groot openbaar belang is een advies van de Europese Commissie vereist;
- de nodige compenserende maatregelen zijn genomen alsook de nodige actieve instandhoudingsmaatregelen om te waarborgen

dat de samenhang van de SBZ behouden blijft; de compenserende maatregelen zijn van dien aard dat een op kwalitatief en kwantitatief vlak evenwaardige habitat actief is ontwikkeld.

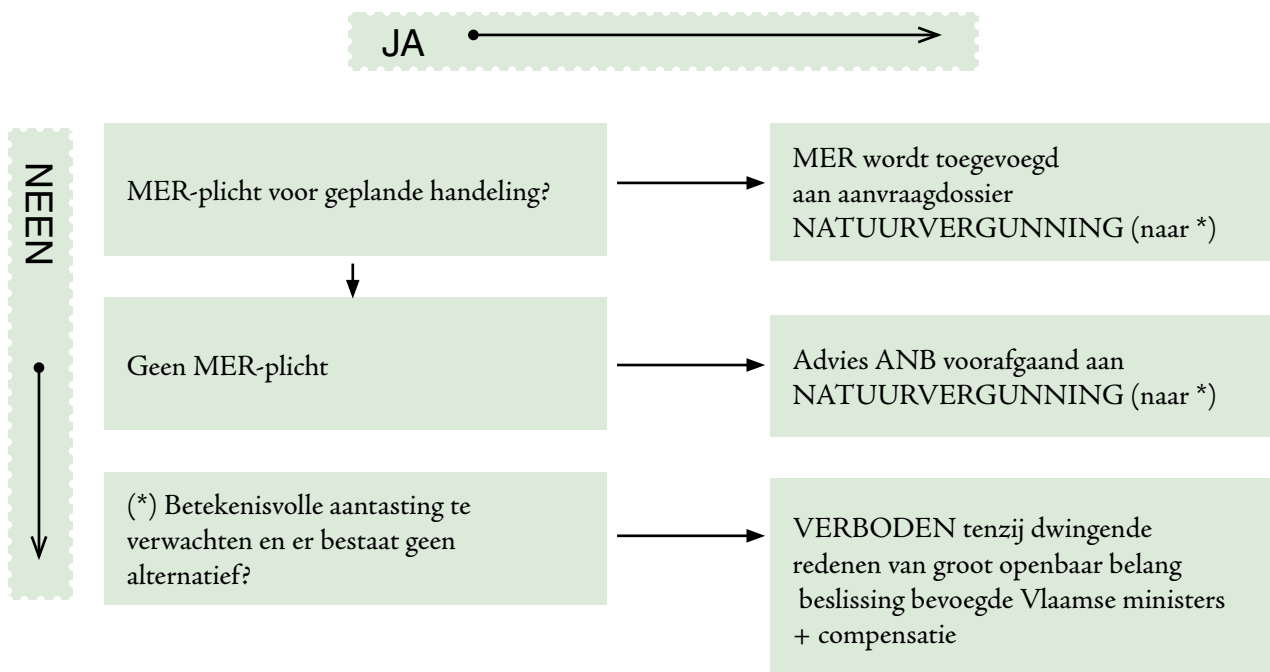
De Vlaamse Regering oordeelt over het bestaan van een dwingende reden van groot openbaar belang. De compenserende maatregelen worden voorgesteld in het eventueel op te stellen MER, in de passende beoordelingsprocedure of in het advies van het Agentschap voor Natuur en Bos.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 36ter.

→ **JA:** vraag de vereiste vergunning aan met toepassing van art. 36ter Natuurdecreet; beoordeling uitzonderingssituatie door Vlaamse Regering en uitvoeren van compensatie.

→ **NEEN:** activiteit is verboden.

Sleutel 3: wijziging vegetatie en kleine landschapselementen in een speciale beschermingszone

Sleutel 4: wijziging vegetatie of kleine landschapselementen (KLE) in een beschermd landschap

1. Is de activiteit opgenomen in een goedgekeurd beheerplan voor het beschermd landschap?

Het Landschapszorgdecreet voorziet in de mogelijkheid om voor het beheer van beschermde landschappen een beheerplan op te stellen. Werkzaamheden die neerkomen op de uitvoering van een goedgekeurd landschapsbeheerplan vergen geen bindend advies of toestemming van het agentschap Ruimte en Erfgoed (zie verder, 3). Hetzelfde geldt voor een door de voor onroerend erfgoed bevoegde Vlaamse minister goedgekeurd bosbeheerplan of natuurbeheerplan. In het laatste geval moet het agentschap Ruimte en Erfgoed een gunstig advies aan het ontwerp-natuurbeheerplan hebben verleend. Er is in al deze gevallen tevens vrijstelling van de verbodsbepalingen of natuurvergunningplicht krachtens het Natuurdecreet maar een stedenbouwkundige vergunning kan nodig zijn (zie sleutel 5).

Decreet 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, B.S. 21 mei 1996: art. 32-33.

B.Vl.Reg. 3 juni 1997 houdende algemene beschermingsvoorschriften, advies- en toestemmingsprocedure, instelling van een register en vaststelling van een herkenningsteken voor beschermde landschappen, B.S. 1 oktober 1997.

→ **JA:** activiteit kan worden uitgevoerd op basis van het Landschapszorgdecreet, mits de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd; eventueel is een stedenbouwkundige vergunning vereist.

→ **NEEN:** zie 2

2. Is de activiteit gesitueerd in een beschermd landschap en strijdig met de algemene en/of specifieke beschermingsvoorschriften?

Het Landschapszorgdecreet stelt dat niemand, met inbegrip van gebruikers en personen die dieren onder hun hoede hebben, een voorlopig of definitief beschermd landschap mag ontsieren, beschadigen of vernielen. Het uitvoeringsbesluit vertaalt dit naar een hele reeks concrete verbodsbepalingen. Die slaan o.m. op reliëf, waterhuishouding en hydrografie, op fauna, flora en vegetatie, op bossen en bosexploitatie, op specifieke landschapselementen en hoogstamboomgaarden en op tuinen en parken.

Decreet 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, B.S. 21 mei 1996: art. 14.

B.Vl.Reg. 3 juni 1997 houdende algemene beschermingsvoorschriften, advies- en toestemmingsprocedure, instelling van een register en vaststelling van een herkenningsteken voor beschermde landschappen, B.S. 1 oktober 1997.

→ **JA:** zie 3

→ **NEEN:** activiteit kan worden uitgevoerd, mits de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.

3. Is een vergunning vereist voor de activiteit?

Het Landschapszorgdecreet voorziet in twee mogelijkheden om eventueel af te wijken van de verbodsbepalingen. Als men iets wil ondernemen dat strijdig is met de beschermingsvoorschriften en dat vergunningsplichtig is (stedenbouwkundige vergunning, natuurvergunning, enz.) dan is de vergunning verlenende overheid verplicht om een advies aan te vragen bij het agentschap Ruimte en Erfgoed. Dit advies is niet-bindend als het gaat om een stedenbouwkundige vergunning. In de andere gevallen is het bindend voor zover het negatief is of voorwaarden oplegt. Gaat het om werken of handelingen die strijdig zijn met de beschermingsvoorschriften maar niet vergunningsplichtig zijn, dan moet rechtstreeks toestemming gevraagd worden aan het agentschap Ruimte en Erfgoed.

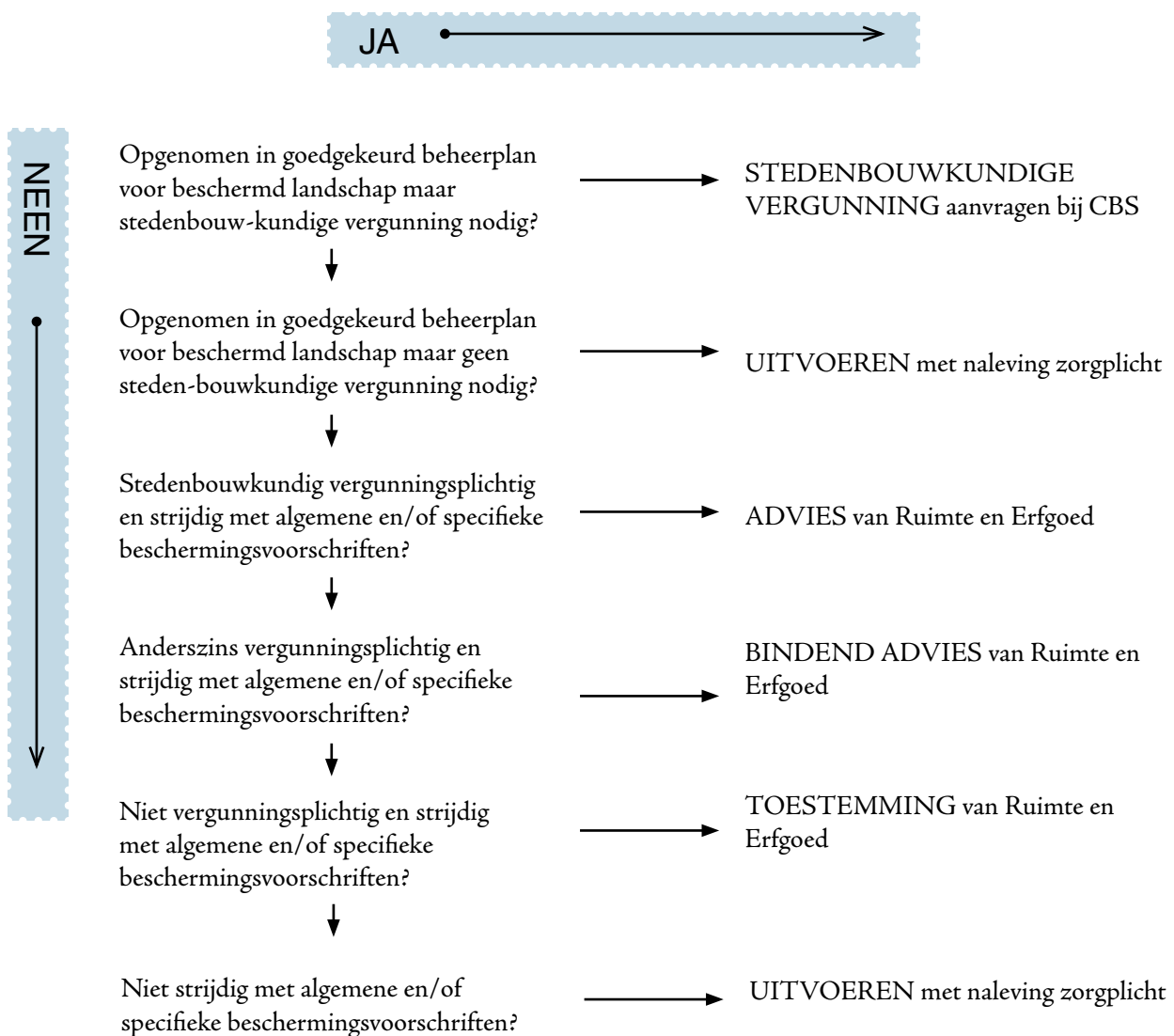
Decreet 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, B.S. 21 mei 1996: art. 14.

B.VI.Reg. 3 juni 1997 houdende algemene beschermingsvoorschriften, advies- en toestemmingsprocedure, instelling van een register en vaststelling van een herkenningsteeken voor beschermde landschappen, B.S. 1 oktober 1997.

→ **JA:** vraag de vereiste vergunning aan, met toepassing van het Landschapszorgdecreet; stedenbouwkundige vergunning mogelijk indien met advies van het agentschap Ruimte en Erfgoed; andere vergunning mogelijk indien advies agentschap Ruimte en Erfgoed positief of met naleving van de door het bindend advies opgelegde voorwaarden.

→ **NEEN:** toestemming te verlenen door het agentschap Ruimte en Erfgoed.

Sleutel 4: wijziging vegetatie en kleine landschapselementen in een beschermd landschap

Sleutel 5: wijziging vegetatie of kleine landschapselementen (KLE) (algemene regeling volgens Natuurdecreet en Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening)

1. Is een stedenbouwkundige vergunning vereist voor de activiteit?

De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening bepaalt dat een stedenbouwkundige vergunning vereist is (binnen het bestek van deze brochure) voor:

- ontbossing (zie de toelichting in sleutel 1);
- het kappen van hoogstammige bomen buiten bosverband (alleenstaand of in rijen) als deze bomen op 1 m hoogte een omtrek van minstens 1 m hebben;
- aanmerkelijke reliëfwijzigingen waarbij de aard of de functie van het terrein wijzigt, zoals voor het uitgraven of dempen van een veedrinkpoel.

In een aantal gevallen voorziet de codex in vrijstellingen van de stedenbouwkundige vergunning (zie de toelichting in sleutel 2 vraag 1).

Het Natuurdecreet voorziet een eerste vrijstellingsgrond voor verboden of natuurvergunningsplichtige wijzigingen van vegetatie of KLE (zie 5) als voor de activiteit op grond van een wet, decreet of besluit een vergunning of toestemming van de overheid is verleend, na advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud (Agentschap voor Natuur en Bos, ANB). Het uitvoeringsbesluit van 1998 beperkt deze vrijstelling tot de stedenbouwkundige vergunning. In de praktijk maakt deze beperking evenwel weinig verschil uit. De vrijstelling geldt zowel bij positief als bij negatief advies.

De vrijstelling geldt dus niet alleen t.o.v. de natuurvergunningsplicht maar ook t.o.v. de verboden wijzigingen volgens het Natuurdecreet. M.a.w. door het aanvragen van een stedenbouwkundige vergunning kan het verbod omzeild worden. Het advies van ANB is immers wel verplicht maar niet bindend. Uiteraard zal een stedenbouwkundige vergunning die afwijkt van het advies behoorlijk gemotiveerd moeten worden door de vergunning verlenende overheid (College van Burgemeester en Schepenen). Bovendien is in de nieuwe reguliere procedure inzake de stedenbouwkundige vergunning voorzien dat ANB in beroep kan gaan tegen een beslissing van het College van Burgemeester en Schepenen. Voorwaarde is wel dat ANB tijdig advies heeft uitgebracht bij de behandeling van de vergunningsaanvraag of ten onrechte niet om advies werd gevraagd. (Reguliere procedure: voor aanvragen door particulieren of bij sommige werken van algemeen belang met beperkte impact.)

Voorbeeld: het wijzigen van een holle weg is verboden op grond van het Natuurdecreet. Toch kan een stedenbouwkundige vergunning worden aangevraagd voor aanmerkelijke reliëfwijziging, teneinde de holle weg te kunnen volstorten met grond. Indien er een vrijstelling van de stedenbouwkundige vergunning bestaat, is er eventueel wel een natuurvergunning nodig. De stedenbouwkundige vergunning wordt verleend door het College van burgemeester en schepenen van de gemeente waarin zich het werk situeert.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 13 en 15.

B.Vl.Reg. 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 september 1998.

Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening: art. 4.2.1.

B.Vl.Reg. 16 juli 2010 tot bepaling van handelingen waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning nodig is, B.S. 10 september 2010.

B.Vl.Reg. 14 april 2000 tot bepaling van de vergunningsplichtige functiewijzigingen en van de werken, handelingen en wijzigingen waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning nodig is, B.S. 18 mei 2000.

Decreet 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening, B.S. 8 juni 1999: art.

→ **JA:** vraag een stedenbouwkundige vergunning aan; indien de activiteit bovendien verboden of natuurvergunningsplichtig is op grond van artikel 13 Natuurdecreet, vraag daarbij advies aan het Agentschap voor Natuur en Bos.

→ **NEEN:** zie 2

2. Is de activiteit verboden of natuurvergunningplichtig op grond van artikel 13 Natuurdecreet?

Lees eerst de toelichting bij 8 (verbod) en 9 (natuurvergunning).

→ JA: zie 3

→ NEEN: activiteit kan worden uitgevoerd, mits de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd; maar ga verder naar 10.

3. Vindt de activiteit plaats op een huiskavel?

Een tweede vrijstellingsgrond op de verbodsbepalingen of natuurvergunningplicht volgens het Natuurdecreet is het feit dat de werkzaamheden gesitueerd zijn in een zgn. huiskavel van maximum 3 ha (voor de eerste vrijstellingsgrond, zie 1). Een huiskavel is het kadastraal perceel of de kadastrale percelen die ofwel behoren bij een vergunde woning ofwel behoren bij de stal(len) van een landbouw- en/of veeteeltinrichting zoals bedoeld in het Mestdecreet. Daarbij vormen ze met die vergunde woning, stal of stallen een ononderbroken geheel. De begrenzing van de huiskavel vindt plaats op basis van een duidelijk herkenbaar specifiek gebruik of op basis van een in het landschap duidelijk herkenbaar element.

Het uitvoeringsbesluit hanteert een (oudere) en ingewikkelde afwijkende regeling; die blijft geldig voor zover ze niet minder streng is dan de decretale bepalingen. Binnen deze regeling kunnen 3 verschillende situaties onderscheiden worden. (1) De uitzondering geldt binnen de kadastrale percelen die als huiskavel worden beschouwd met een maximumstraal van 100 meter rond een vergunde woning of stal, indien deze zone geen van de hieronder opgesomde bestemmingsgebieden bestrijkt. (2) Als de woning of stal niet in een van de hieronder opgesomde bestemmingsgebieden ligt maar het achterliggende gebied wel, dan wordt de straal binnen de kadastrale percelen die als huiskavel gelden beperkt tot 50 meter. (3) Ligt de woning of stal binnen groen-, park-, bos- of buffergebied, dan wordt de vrijstelling beperkt tot het kadastraal perceel met een maximumstraal van 50 meter rond de vergunde woning of stal.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 3, 13 en 15.

B.Vl.Reg. 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 september 1998

→ JA: activiteit is toegestaan, mits de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.

→ NEEN: zie 4

4. Is de activiteit opgenomen in een goedgekeurd beheerplan?

Het Natuurdecreet stelt een derde vrijstellingsgrond in, voor activiteiten die geregeld worden in goedgekeurde plannen of projecten zoals bepaald door de Vlaamse Regering. Concreet gaat het om beheerplannen voor natuurreservaten, bosbeheerplannen, landinrichtingsplannen, kavelplannen inzake ruilverkaveling, natuurinrichtingsprojecten, beheerplannen voor beschermd landschappen en natuurrichtplannen. Let wel: deze plannen of projecten moeten vooraf goedgekeurd zijn, door de daartoe bevoegde overheid, volgens de vastgelegde procedures.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 13 en 15.

B.Vl.Reg. 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 september 1998.

B.Vl.Reg. 21 november 2003 houdende maatregelen voor de uitvoering van het gebiedsgerichte natuurbeleid, B.S. 27 januari 2004.

→ JA: activiteit is toegestaan (zie sleutel 1 voor het bosbeheerplan en sleutel 4 voor het beheerplan van een beschermd landschap).

→ NEEN: zie 5

5. Is de activiteit een normaal onderhoudswerk (Code van goede natuurpraktijk) dat voldoet aan de zorgplicht (art. 14 Natuurdecreet)?

Een vierde vrijstellingsgrond uit het Natuurdecreet op de ingestelde verbodsbepalingen of vergunningsplicht inzake wijzigingen van vegetaties en KLE, zijn 'normale onderhoudswerken'. Om te kunnen antwoorden op de vraag wat 'normale onderhoudswerken' zijn, is in 1998 bij omzendbrief een Code van Goede Natuurpraktijk ingesteld. De code bindt in principe alleen de overheden die bestuurlijk afhangen van het Vlaams Gewest en biedt met name een leidraad voor de gemeentebesturen. Maar iedereen kan er kennis van nemen aangezien hij integraal in het Belgisch Staatsblad werd gepubliceerd. De Code geeft geen voorschriften voor de bossen. Randvoorwaarde daarbij is dat de zorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.

Voor bermen gelden de bepalingen van het Bermbesluit. Dit legt maadata op en houdt een verbod in op het gebruik van biociden. Het besluit is uitsluitend van toepassing op bermen beheerd door de overheid, gelegen in de 'landelijke ruimte'. Maar voor andere bermbeheerders en op andere plaatsen geldt alleszins de zorgplicht van art. 14 Natuurdecreet.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 13 en 15.

B.Vl.Reg. 27 juni 1984 houdende maatregelen inzake natuurbehoud op de bermen beheerd door publiekrechtelijke rechtspersonen, B.S. 2 oktober 1984.

Omzendbrief 10 november 1998 betreffende algemene maatregelen inzake natuurbehoud en wat de voorwaarden voor het wijzigen van vegetatie en kleine landschapselementen betreft volgens het Besluit van de Vlaamse Regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu en Code van Goede Natuurpraktijk i.f.v. wijziging van vegetatie en van kleine landschapselementen, B.S. 17 februari 1999.

→ JA: activiteit is toegestaan,

○ its de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.

→ NEEN: zie 6

6. Wordt de activiteit uitgevoerd op basis van een regelmatige machtiging of vergunning, afgeleverd op basis van het Bosdecreet?

Dit is de vijfde vrijstellingsgrond uit het Natuurdecreet.

→ JA: activiteit is toegestaan (zie sleutel 1 voor normale boswerkzaamheden),

○ its de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.

→ NEEN: zie 7

7. Valt de activiteit onder en voldoet ze aan de beschermingsbepalingen van het VEN?

Dit is de zesde vrijstellingsgrond uit het Natuurdecreet. Maar dit is een louter juridisch-technische vrijstelling: in het VEN geldt immers een algemeen verbod op wijziging van vegetatie en KLE.

→ JA: ga naar sleutel 2

→ NEEN: zie 8

8. Is de activiteit verboden op grond van art. 13 Natuurdecreet?

Het Natuurdecreet heeft via het uitvoeringsbesluit van 1998 een algemeen verbod ingesteld op het wijzigen van sommige vegetaties en KLE.

Het verbod slaat op volgende vegetaties:

- + Historisch permanent grasland, met inbegrip van het daaraan verbonden microreliëf en poelen, voor zover gelegen:
 - in groengebieden, parkgebieden, buffergebieden en bosgebieden (en vergelijkbare bestemmingsgebieden, volgens gewestplan en RUP's);
 - binnen de perimeter van een beschermd landschap.

Het gaat om een halfnatuurlijke vegetatie bestaande uit grasland gekenmerkt door het langdurige grondgebruik als graasweide, hooiland of wisselweide met ofwel cultuurhistorische waarde, ofwel een soortenrijke vegetatie van kruiden en grassoorten waarbij het milieu wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van sloten, greppels, poelen, uitgesproken microreliëf, bronnen of kwelzones. In bijlage IV bij het uitvoeringsbesluit 1998 is een indicatieve lijst opgenomen van karteringseenheden van de Biologische Waarderingskaart (BWK) die als historisch permanent grasland worden beschouwd.

- Vennen en heiden.
- Moerassen en waterrijke gebieden.
- Duinvegetaties.

De drie laatste categorieën zijn vrij ruim op te vatten. Zo horen ook moerasbossen tot de moerassen en duinbossen tot de duinvegetaties. Bijlage IV van het uitvoeringsbesluit bevat een indicatieve lijst met karteringseenheden van de Biologische Waarderingskaart.

Het verbod slaat op volgende kleine landschapselementen:

- Holle wegen
- Graften (begroeide stroken op hellingen)
- Bronnen
- Poelen voor zover gelegen in groengebieden, parkgebieden, buffergebieden en bosgebieden (gewestplan en RUP's).

Daarnaast verbiedt het Bermbesluit af te wijken van de voorgeschreven maaidata en geldt een verbod op het gebruik van biociden.

Maar het hiervoor beschreven verbod op wijziging van bepaalde vegetaties en KLE is niet absoluut. Buiten de in vragen 1 en 3 tot 7 behandelde vrijstellingsgronden is het mogelijk aan de bevoegde Vlaamse minister een individuele afwijking van het verbod te vragen. De procedure wordt geregeld in hoofdstuk VI van het Maatregelenbesluit van 2003. De bevoegdheid van de minister is gedelegeerd naar de administrateur-generaal van ANB. De aanvraag moet dus gericht worden naar de provinciale buitendienst van ANB.

Van de door het Bermbesluit ingestelde verplichte maaidata kan door de bevoegde Vlaamse minister afgeweken worden om redenen van natuurbehoud. De aanvraag daartoe gebeurt bij het Agentschap voor Natuur en Bos.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 13 en 15.

B.Vl.Reg. 27 juni 1984 houdende maatregelen inzake natuurbehoud op de bermen beheerd door publiekrechtelijke rechtspersonen, B.S. 2 oktober 1984.

B.Vl.Reg. 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 september 1998. Dit besluit werd wat wijziging van vegetaties en KLE betreft volledig vervangen door het B.Vl.Reg. 3 juli 2009 betreffende de vergoeding van wildschade of van schade door beschermde soorten en tot wijziging van hoofdstuk IV van het besluit van de Vlaamse Regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijke milieu, B.S. 26 augustus 2009.

B.Vl.Reg. 21 november 2003 houdende maatregelen voor de uitvoering van het gebiedsgerichte natuurbeleid, B.S. 27 januari 2004.

→ **JA: vraag een individuele ontheffing aan bij de voor natuurbehoud bevoegde Vlaamse minister op basis van hoofdstuk VI Maatregelenbesluit.**

→ **NEEN: zie 9**

9. Is de activiteit natuurvergunningplichtig op grond van art. 13 Natuurdecreet?

Het Natuurdecreet heeft een natuurvergunningplicht ingesteld (uitvoeringsbesluit 1998). Hierna wordt ingegaan op de natuurvergunningregeling. Het gaat om een erg ingewikkelde regeling waarbij eerst moet worden nagegaan of het geplande werk zich situeert in een gebiedscategorie waarbinnen de vergunningplicht van toepassing is. Als het antwoord daarop positief is, moet vervolgens bekeken worden of het om een vergunningplichtige activiteit gaat. (Daar komen dan nog de vrijstellingsgronden bij, maar die zijn al behandeld in stappen 1 en 3 tot 7.)

Om na te gaan of de gebiedscategorie valt onder de vergunningplicht, moet onderscheid gemaakt worden tussen wijziging van vegetatie en wijziging van KLE. Voor vegetatiewijziging geldt de vergunningplicht in:

- de gebieden die op de gewestplannen vallen onder de groengebieden (= natuurgebieden en natuurgebieden met wetenschappelijke waarde), parkgebieden, buffergebieden, bosgebieden, valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang, agrarische gebieden met bijzondere waarde en natuurontwikkelingsgebieden (en vergelijkbare bestemmingsgebieden);
- de speciale beschermingszones (SBZ-Vogelrichtlijn en SBZ-Habitatrichtlijn);
- de Ramsargebieden (= watergebieden van internationale betekenis);
- de beschermde duingebieden aan de kust.

Voor wijziging van KLE komen daar nog bij:

- de gebieden van het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON)
- de agrarische gebieden en de landschappelijk waardevolle agrarische gebieden op de gewestplannen.

Welke vegetatiewijzigingen zijn vergunningsplichtig?

- afbranden;
- vernietigen, beschadigen of doen afsterven van vegetatie met mechanische of chemische middelen (uitgezonderd op percelen met cultuurgewassen voor de landbouw);
- wijzigen van historisch permanent grasland (voor definitie zie 9), met inbegrip van het daaraan verbonden microreliëf en poelen, gelegen in valleigebieden, brongebieden, natuurontwikkelingsgebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang en agrarische gebieden met bijzondere waarde (gewestplan en RUP's);
- wijzigen van historisch permanent grasland, met inbegrip van het microreliëf en poelen, binnen de perimeters afgebakend in uitvoering van de Habitatrictlijn, voor zover het desbetreffende type historisch permanent grasland binnen deze perimeters als habitat is aangemeld;
- wijzigen van het reliëf, met inbegrip van nivellering van het microreliëf;
- rechtstreeks of onrechtstreeks wijzigen van de waterhuishouding door drainage, ontwatering, dichten alsook wijzigen van het overstromingsgebied van vegetatie.

Welke wijzigingen van KLE zijn vergunningsplichtig?

- rooien of anderszins verwijderen en beschadigen van houtachtige beplantingen op weg-, waterweg- of spoorwegbermen of op het talud van holle wegen, langs waterlopen, dijken of taluds, van heggen, hagen, houtkanten, houtwallen, bomenrijen en van hoogstamboomgaarden;
- wijzigen van de vegetatie horende bij de KLE, met inbegrip van het afbranden en het vernietigen, beschadigen of doen afsterven met mechanische of chemische middelen van de vegetatie van perceelsrandbegroeiingen en sloten;
- uitgraven, verbreden, rechttrekken, dichten van stilstaande waters, poelen of waterlopen.
- Wijzigen van sloten, greppels, laantjes, poelen, uitgesproken microreliëf, bronnen, kwelzones en andere KLE in de historisch permanente graslanden die door de bevoegde Vlaamse minister daartoe als bijzonder waardevol zijn aangewezen; het moet gaan om agrarisch gebied met landschappelijke waarde binnen de landbouwstreek de Polders.

De natuurvergunning wordt, aan particulieren, verleend door het College van burgemeester en schepenen van de gemeente waar de vegetatie of het KLE gelegen is.

Decreet 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 januari 1998: art. 13 en 15.

B.Vl.Reg. 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, B.S. 10 september 1998.

→ **JA: vraag een natuurvergunning aan bij het College van burgemeester en schepenen op basis van hoofdstuk IV Uitvoeringsbesluit 1998.**

10. Gaat het om bebossing van een grond in agrarisch gebied?

Het Veldwetboek vereist een vergunning van het College van burgemeester en schepenen voor het bebossen van gronden gelegen in agrarisch gebied. T.a.v. de privé-bosbeheerders heeft het Bosdecreet deze regeling nog verstrengd door te eisen dat het eensluidend advies van de Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling en van ANB verkregen wordt.

Wet 7 oktober 1886, Veldwetboek, B.S. 14 oktober 1886 en Wet 8 april 1969 houdende aanpassing van de Franse tekst en vaststelling van de Nederlandse tekst van het Veldwetboek, B.S. 25 juni 1969: art. 35bis.

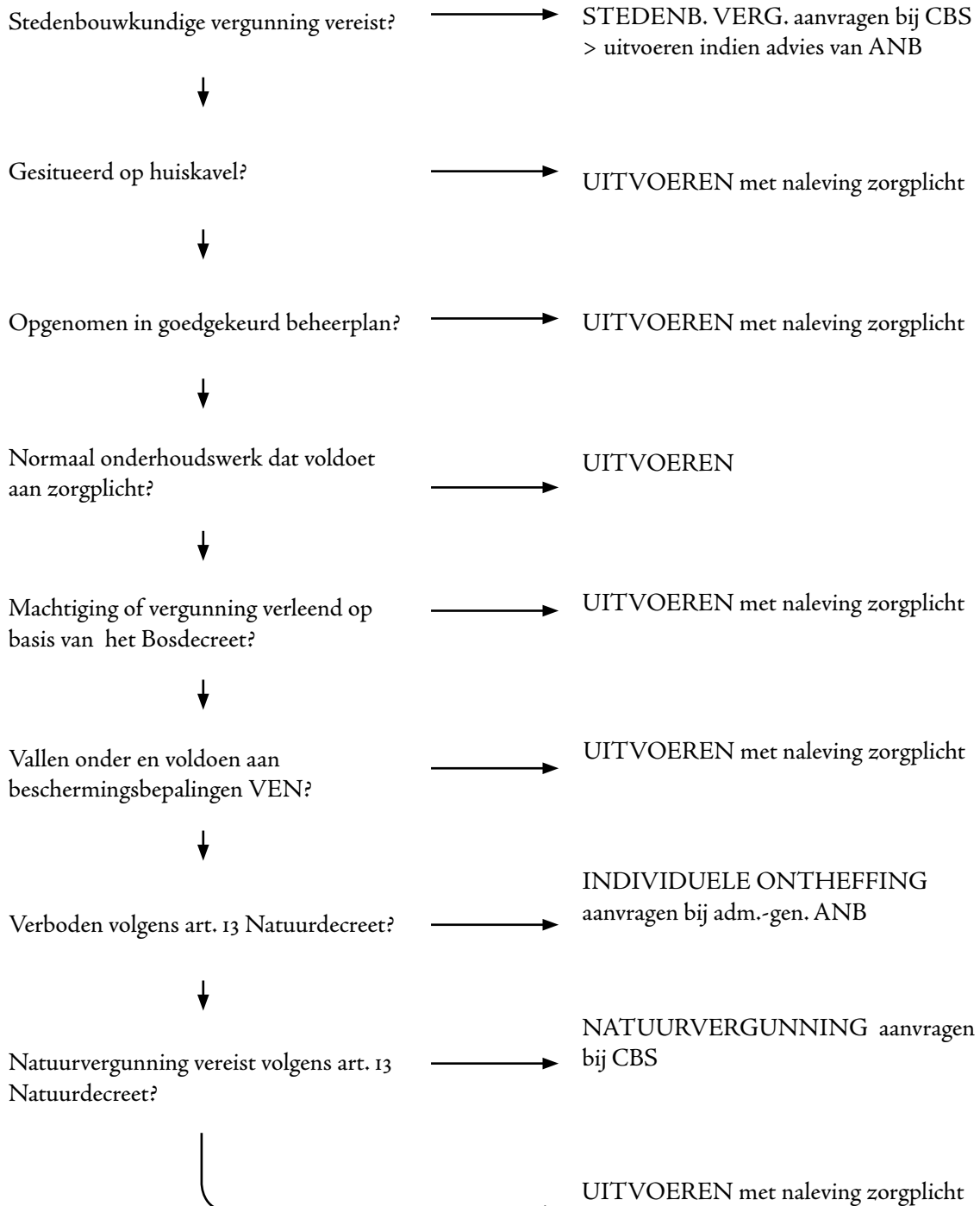
→ **JA: vraag een vergunning aan bij het College van burgemeester en schepenen op basis van art. 35bis Veldwetboek; in geval van privé-bos moet een eensluidend advies van het Agentschap voor Natuur en Bos en de Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling verkregen worden.**

→ **NEEN: activiteit mag worden uitgevoerd, mits de natuurzorgplicht zoals bepaald in art. 14 Natuurdecreet wordt nageleefd.**

Sleutel 5: wijziging vegetatie en kleine landschapselementen – algemene regeling Natuurdecreet en Decreet Ruimtelijke Ordening

JA →

NEEN ↓

Bijlage 1:

Nuttige adressen

Agentschap voor Natuur en Bos
Gebouw Anna Bijns
Lange Kievitstraat 111/112 bus 63
2018 Antwerpen
tel: 03/224.62.44 - fax: 03/224.60.90

Agentschap Ruimte en Erfgoed
Gebouw Anna Bijns
Lange Kievitstraat 111/113, bus 53
2018 Antwerpen
tel. 03/224.62.17 - fax 03/224.62.23

Colofon

Deze brochure is uitgewerkt door het Centrum Voor Natuur en Milieueducatie in opdracht van de provincie Antwerpen, Dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid.

redactie: Paul Stryckers
eindredactie: Resi Pansaerts
Lay-out: Annemie Druyts
met dank aan Herlinde Nieuwborg, Joris Janssens en Reinhilde De Clippeleer voor nazicht van de teksten

referentie:
Provincie Antwerpen, (2011): Wegwijs in de wetgeving op het wijzigen van vegetaties en kleine landschapselementen (Actualisatie).

Wettelijk Depot: D/2011/0180/30

De deputatie van de provincie Antwerpen:

Voorzitter: Cathy Berx, Gouverneur

Leden: Ludo Helsen

Rik Röttger

Koen Helsen

Marc Wellens

Inga Verhaert

Bart De Nijn

Provinciegriffier: Danny Toelen

verantwoordelijke uitgever:

Danny Toelen | provinciegriffier | Koningin Elisabethlei 22 |
2018 Antwerpen

Voor meer info over natuur en landschap in de provincie Antwerpen,
kan u terecht op www.provant.be/leefomgeving/natuur_en_landschap

Departement Leefmilieu
Dienst Milieu en Natuurbehoud | Cel natuur en landschap
Koningin Elisabethlei 22 | 2018 Antwerpen
T 03 240 66 86